

407 fr. 126, Szobaiosz *antb.* I 49, 60:
σφακῶν ἀλλογῶτι περιστελλουσα χιτῶνι.

402 Sirtam és jajtattam a szokatlan hely látán, / ahol Gyilkosság, Gyűlölet s a Haláldémonok más nemzetségei / ... / Ők (ti. a számműzőit daimónok) bolyonganak körben a sötétben a Bűnhődés mezéjén.

403 Ó jaji, ó halandók nyomomult neme, ó fölöttébb szerencsétlen, / micsoda viszályokból és jajtvesztésekből származtok!

404 Micsoda megbecsülésből és a jósors mekkora magasságból... (ti. kivételén kerültem a földre)!

405 Elérkezünk ez alá a befedett barlang alá.

406 Ott volt a Föld és a messze pillantó Nap, / a véreskezű Meghasonlás, a nyugodt Harmónia, / a Szépség és a Rűtség, a Sietség és a Késlekedés, / a szeretetre méltó Igazmondás és a sötét pupillájú Homályosság.

407 ...idegen hűsköppennyel burkolva be (ti. a daimón).
Ezek az össze nem függő töredékek a költemény azon részének a fennmaradt nyomai, amelyben Empedoklész először számolhatott be arról, hogyan szállt alá a nyomorúságok színhelyére, ahol más bukkot daimónok gyűltek, majd egy barlanghoz vezették őket, itt idegen hűsköppenyi öltöttek és a halandók lézését iránnyító, egymással ellentétes erőknél lettek alávetve. Vajon ez a jelenet végig az alvilágban játszódik? Vagy Empedoklész metafizikus formában a halandó földi élet természetéről beszélt? A kutatók különböző módon föltételezik, hogy ez a két lehetőség kizárja egymást. Valószínű, hogy Empedoklész eszkatologikus mítoszt alkalmazott (amire látunk példáit a püthagoreizmusban), hogy így fejezze ki meggyőződését, mely szerint a halandó létezés idegen és számlomra méltó állapot, valamint hogy a lehető legelevenebb módon adjon hangot annak az elgondolásának, hogy élet a térnek és az időnek nem pusztán csak az emberi dimenzióban található.

3. A földoldozás reménye

408 fr. 127, Allianosz *naí. antim.* XII 7:
ἐν θήγεσσι λέοντες ὀρελάεξις χαμαίαιοναι
γίγνονται, δάφναι δ' ἐν δένδροισιν ἤσυχόμοισιν.

409 fr. 146 és 147, Alexandriai Kelemen *strom.* IV 150, 1; 122, 3:

εἰς δὲ τέλος μάντραις τε καὶ ὑμνοῦλοι καὶ ἱεροὶ
καὶ πρόμοι ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισι πέλονται,
ἐνθὲν ἀνοβλάστοῦσι θεοὶ τιμῆσι φέριστοι,
ἄθονάτους ἀλλοιοισιν ὀμέσται, αὐτοπροσπέσοι
τέδνρεστ, ἀνδρείων ὀγέων ἀπόχληροι, ἀτερεῖς.

408 Az állatok közül hegyen lakó, földön alvó oroszlánokká / válhatnak és babérrá a széplevelű növények között.

409 Végül jósok, dalmokok és orvosok / meg vezetők lesznek a földi emberek közt, / innen emelkednek a tiszteltre legmélőbb istenekké, / más halhatatlanokkal egy tűzhelynél ülő asztalársakká; / az emberi bajokban nincs részük, győzhetetlenek.

Ezek a sorok valószínűleg egy olyan részből származnak, amelyben Empedoklész megvilágította, hogyan emelkedhetik egy daimón egymást követő életei során a teremtné nyek egyre magasabb szintjeire (növények, állatok, ember), az inkarnáció minden szintjén a lehető legmagasabb fokozatot érve el, végül visszanyerve eredeti isteni rangját. Egy gyakorlati és helyiálló föltételezés szerint Empedoklész meg volt győződve arról, hogy a 409-ben leírt valamennyi apollóni hívást egyesíti személyében. Az életformák és az istenek leírásában egyaránt visszacsendül az a kifejezéshasználata, amit *A természetéről* a „kimondhatatlanul sok halandóra” alkalmazott (vö. pl. 355–356): az isteni ünnepségre történő utalás pedig megint csak az isteneknek arra a lakomájára emlékeztet, amelyet Hésziodosz ígér a számműzetésből kilenc év múltán visszatérő istennek (*Theog.* 801–804). Ám Empedoklész valószínűleg a püthagoreusz misztériumvalláshoz is közeledt (vö. 348. slk. oldalak), mint azt látni fogjuk Pindarosz híres töredékével való összevetéséből: